

Rijksinstituut voor Volksgezondheid
en Milieu
Ministerie van Volksgezondheid,

Redenen om niet te testen bij klachten

15 januari 2021; RIVM Corona Gedragsunit

Deze samenvatting combineert de inzichten van de Corona Gedragsunit afkomstig uit vragenlijst-onderzoeken [Ronde 3](#) en [Ronde 8](#) (samen met GGD'en & GGD GHOR NL), en de verdiepende memo [Thuisblijven, testen en quarantaine](#) (juli 2020).

De centrale vraag is: **Hoeveel van de mensen met coronagerelateerde klachten laten zich testen, en zo niet, welke redenen geven ze daarvoor?** Met daarbij een vergelijking tussen inzichten uit Ronde 3 (mei 2020) en Ronde 8 (november 2020).

Vraagstelling: Hoeveel van de mensen met coronagerelateerde klachten laten zich testen, en zo niet, welke redenen geven ze daarvoor?

De hoofdbevindingen Ronde 8:

- Klachten: 4 op de 10 mensen geeft aan klachten te hebben (gehad) in de 6 weken voorafgaande aan het onderzoek (N=24,164). Daarvan geeft 57% aan dat deze klachten nieuw zijn en niet komen door een onderliggende aandoening.
- Testen bij klachten: 6 op de 10 mensen die aangeeft dat hun klachten nieuw zijn heeft zich laten testen (N=8,041). 3 op de 10 mensen die aangeeft dat hun klachten (waarschijnlijk) door een onderliggende aandoening komen heeft zich laten testen (N=2,976).

Redenen die mensen noemen om zich niet te laten testen:

- 63% van mensen noemt als reden hele milde klachten te hebben, of dat hun klachten volgens hen niet wijzen op een COVID-19 besmetting.
- 10% van mensen noemt als reden een proces barriere (teststraat bereikbaarheid, beschikbare tijdstippen om en afspraak te maken, wachttijd tot uitslag).

Verschillen in vergelijking met redenen om niet te laten testen Ronde 3:

- In november 2020 lijken meer mensen hun nieuwe klachten toe te schrijven aan een andere oorzaak (bijv. 'Ik heb een loopneus door de kou'). Dit heeft mogelijk te maken met de associatie tussen verkoudheid en winter.

Inzichten voor communicatie om testen te stimuleren:

- Benadruk dat veelvoorkomende 'winterse' verkoudheidsklachten, zoals een loopneus, ook symptomen van COVID-19 kunnen zijn.
- Benadruk dat men ook bij 1 milde klacht zou moeten laten testen, en het dus niet 'nog even aan moet kijken'.
- Benadruk de meerwaarde van testen om verspreiding van het virus te voorkomen (ook als testen even onprettig is).

Inzichten voor beleid om testen te stimuleren:

- Maak de teststraat makkelijk te bereiken.
- Bied flexibele tijden aan om een afspraak te maken.

Resultaten

Hoeveel mensen gaven aan corona-gerelateerde klachten te hebben?

In vragenlijst ronde 8 geeft 15% (N=9,811) van de mensen aan **nu** (op het moment van invullen van de vragenlijst) minstens 1 corona-gerelateerde klacht te hebben (verkoudheidsklachten zoals neusverkoudheid, loopneus, niezen, keelpijn, hoesten, benauwdheid, verhoging of koorts, of plotseling verlies van reuk en/of smaak zonder neusverstopping). 57% van deze mensen geeft aan dat dit waarschijnlijk ('dit weet ik heel zeker' of 'waarschijnlijk wel') door een onderliggende aandoening komt.

Ook gaf 22% van de mensen aan **in de afgelopen 6 weken** (sinds het invullen van de vorige vragenlijst) klachten te hebben gehad (N=14,353), maar nu niet meer. Onder deze groep geeft 33% aan dat dit waarschijnlijk ('dit weet ik heel zeker' of 'waarschijnlijk wel') door een onderliggende aandoening kwam.

In totaal zijn er dus 24,164 mensen met klachten op dit moment of in de afgelopen 6 weken (38% van het totaal aantal respondenten). Daarvan wijdt 43% dit aan een onderliggende aandoeningen en 57% zegt dat deze klachten nieuw zijn en (waarschijnlijk) niet door een onderliggende aandoening worden veroorzaakt.

Hoeveel mensen met of zonder klachten lieten zich testen?

Van de mensen zonder klachten in Ronde 8 (N=39,618), laat 4% (N=1,570) zich testen: dat is 12% van het totaal aantal mensen dat zich laat testen (N=12,622). Pas vanaf 1 december konden mensen zonder klachten zich laten testen na contact met een besmet persoon. Het is onbekend waarom deze mensen zich zonder klachten hebben laten testen.

Onder mensen met minstens 1 klacht (N=24,164) liet de 46% zich testen. Van de mensen die denken dat hun klachten door een onderliggende aandoening komen (N=10,310), laat 29% zich testen. Onder mensen die denken dat de klachten niet door een aandoening worden veroorzaakt (N=13,854) ligt dit percentage hoger (58%). Dit betekent dat 42% van de mensen die denken dat hun klacht niet door een onderliggende aandoening komt, zich toch niet laten testen.

Als mensen zich niet laten testen, waarom dan niet?

Als mensen aangaven klachten te hebben die waarschijnlijk niet door een onderliggende aandoening komen en zich (nog) niet hebben laten testen, werd hen gevraagd wat de reden daarvoor was.

Tabel 1. Aanvinkbare redenen om niet te testen voor mensen met nieuwe klachten

	Klachten nu (n=1,961)	Klachten in afgelopen 6 weken (n=3,839)
Ik wil nog een afspraak maken	54 (3%)	-
Ik heb een afspraak gemaakt, maar die moet nog plaatsvinden	43 (2%)	-
De teststraat is voor mij niet goed bereikbaar	64 (3%)	136 (4%)
Ik kan niet terecht, of niet op een tijdstip dat mij uitkomt	22 (1%)	170 (4%)
Het duurt te lang tot ik een uitslag van de test heb	31 (2%)	161 (4%)
Testen levert mij niks op (ik word er niet beter van)	146 (7%)	247 (6%)
Ik heb hele milde klachten (denk geen corona te hebben)	1188 (61%)	2443 (64%)
Ik ben bang voor de gevolgen als de testuitslag positief blijkt te zijn	32 (2%)	68 (2%)
Ik denk dat de test erg onprettig is	138 (7%)	172 (4%)
Het is niet nodig want ik heb nu restklachten (na-effecten) van het coronavirus	136 (7%)	84 (2%)
Anders, namelijk...	614 (31%)	1347 (35%)

We zien dat de meeste mensen het hebben van milde klachten (denken geen corona te hebben) als de voornaamste reden aangeven om zich niet te laten testen (63%). Ook noemt 10% van mensen een praktische barrières (tijdstip van beschikbare afspraken, bereikbaarheid van de teststraat, tijd tot uitslag duurt te lang), noemt een klein deel dat de test hen niks zou opleveren (effectiviteitsrespons) (7%) of dat de test als onprettig wordt ervaren (5%). Verder selecteerde 34% de optie 'Anders, namelijk...' (N=614; N = 1347).

Als mensen deze optie selecteerden konden ze een eigen reden in een open tekstvak invoeren. Uit de codering van deze antwoorden blijkt dat de grote meerderheid van de mensen een risico inschatting maakt waarbij ze testen (nog) niet nodig vinden. Hierbij denkt men aan de kans om besmet te zijn geraakt (vatbaarheid) en de ernst van de klachten. Van de mensen die zich niet lieten testen noemt 4 op 10 dat hun klachten waarschijnlijk geen corona zijn, maar door iets anders komen ('dit heb ik altijd in de winter'). Ook noemt 2 op de 10 mensen dat hun klachten te mild zijn ('alleen maar een loopneus'), en 1 op de 10 'kijkt het eerst nog even aan' of had klachten die snel over waren.

We zien een aantal opvallende verschillen tussen mensen die aangeven nu klachten te hebben en mensen die aangaven in de afgelopen 6 weken klachten te hebben gehad. Zo geven mensen die in de **afgelopen 6 weken** klachten hadden vaker aan het 'eerst even aan te kijken' of dat klachten al voorbij waren tegen de tijd dat men terecht kon voor een test. Ook komt een praktische barrière sterker naar voren in deze groep: twee keer zoveel mensen noemt dat men pas te laat terecht kon. Dit komt mogelijk doordat de wachttijd voor een test nu korter is dan het was in de afgelopen 6 weken. Als laatste noemt deze groep vaker als reden dat de test niet nodig zou zijn omdat men zelf besloot om binnen te blijven ('ik hoefde toch nergens heen') of al in quarantaine zat.

Zijn redenen om niet te testen verschoven sinds mei 2020 (vragenlijst ronde 3)?

Vanaf 1 juni was testen mogelijk voor iedereen met milde klachten. Daarom is in Ronde 3 (27 mei – 1 juni) gevraagd naar de intentie om te testen. Onder mensen die toen aangaven **nu klachten** te hebben (N = 6,756) gaf 28% aan gebruik te willen maken van een test, 55% niet, en 17% wist het niet. In Ronde 3 van de vragenlijst keken we ook naar redenen die mensen gaven niet te willen testen bij klachten, als de mogelijkheid er nu al zou zijn.

Bij een vergelijking tussen de open antwoorden in Ronde 3 en Ronde 8 valt op dat men vergelijkbare redenen opgeeft, maar dat mensen in **Ronde 8** vaker aangeven dat hun nieuwe klachten waarschijnlijk niet door corona komen, en die in plaats daarvan toeschrijven aan een andere oorzaak ('mijn loopneus komt gewoon door de kou')¹. Dit verschil heeft mogelijk te maken met de associatie tussen verkoudheid en winter.

Ook geven mensen in Ronde 8 vaker aan niet te testen omdat het hen niks oplevert ('niet nodig', 'veranderd niks aan mijn gedrag'), de test niet betrouwbaar is of omdat men al eens getest is (vaak met dezelfde klachten) en een negatieve testuitslag heeft ontvangen (effectiviteitsrespons). Net als in Ronde 3, geven slechts enkelen aan al corona gehad te hebben, als reden om niet te testen.

Gedraginszichten voor communicatie en beleid

Kennis & motivatie (risicoperceptie): Het blijft lastig om te herkennen wanneer het nodig is om te testen bij klachten. Het komt vaak voor dat mensen bij milde klachten denken dat het niet nodig is om zich te laten testen, of klachten worden toegeschreven aan een andere oorzaak ('Ik heb dit vaker, het is winter'). Daarnaast lijken mensen met een onderliggende aandoening zich minder snel te laten testen, waarschijnlijk omdat ze aannemen dat de klachten door de aandoening komen.

We weten dat bijna de helft van de mensen (45%) het (zeer) waarschijnlijk acht dat zij het virus aan anderen doorgeven als ze zelf besmet zouden zijn *en* dat bijna iedereen (92%) het (heel) erg vindt om het virus door te geven aan iemand anders (regressieanalyse, [Naleven van quarantaine en isolatie advies](#), okt 2020). Het benadrukken van deze

¹ In Ronde 3 konden mensen in de vragenlijst niet selecteren of ze dachten dat hun klachten (waarschijnlijk) door een onderliggende aandoening kwamen. In Ronde 8 was dit wel het geval. In de open antwoorden werd het hebben van een onderliggende aandoening als reden om niet te testen dus vaker genoemd. Om Ronde 3 met Ronde 8 te kunnen vergelijken hebben we de mensen die onderliggend lijden als reden gaven uit uit de open antwoorden verwijderd, om zo de andere open antwoorden met elkaar te kunnen vergelijken.

motivatie om te testen (men wil anderen niet besmetten) en bij welke klachten dit nodig is kan winst behalen.

Reponseeffectiviteit: Een deel van de mensen vindt dat een test doen hen niet genoeg op zou leveren (opgegeven redenen, dec 2020). Ook zien we dat hoe effectiever en makkelijker mensen het naleven van de adviezen vinden, hoe vaker men thuisblijft en/of test ([Thuisblijven, testen en quarantaine](#), regressieanalyse, juli 2020).

Fysieke omgeving en voorzieningen: Een deel van de mensen geeft aan de test niet prettig (denkt) te vinden, dat de teststraat niet goed te bereiken is of dat ze niet (op tijd) terecht konden (opgegeven redenen, dec 2020). Tests die minder onprettig zijn of een betere toegankelijkheid van de testlocatie (bijvoorbeeld het gebruik van een testbus in de wijk, grootschalig testen Rotterdam) kan hierbij helpen. Mensen met klachten **nu** gaven minder vaak aan dat ze niet (op tijd) terecht kunnen op een testlocatie; mogelijk is wel de huidige wachttijd nu korter dan in de afgelopen vragenlijst periode.

Inzichten voor communicatie:

- Blijf herhalen bij welke klacht(en) getest moet worden.
- Benadruk dat veelvoorkomende (winterse) verkoudheidsklachten, zoals een loopneus, ook symptomen van COVID-19 kunnen zijn en dat men zich hiermee ook moet laten testen.
- Leg uit dat laten testen kan helpen om verdere verspreiding van het virus in iemands omgeving te voorkomen, ondanks dat het voor de persoon zelf geen meerwaarde lijkt te hebben
- Benadruk dat men met een onderliggende aandoening (vaak ook hoog-risico groepen) ook COVID-19 kan krijgen en zich dus toch regelmatig zou moeten laten testen.
- Leg uit dat de test wellicht even vervelend is, maar snel voorbij en daarom opweegt tegen de voordelen ervan (duidelijkheid, beschermen van anderen)

Inzichten voor beleid:

- Breng de test naar de burger waar mogelijk, om toegankelijkheid te vergroten
- Denk aan het type test (PCR, ademtest, antigen) wat wordt gebruikt, zodat testen een zo min mogelijk onprettige ervaring is.

Opstellers:

5.1.2e, 5.1.2e, 5.1.2e, 5.1.2e, 5.1.2e
5.1.2e, 5.1.2e, 5.1.2e

Meelezers:

5.1.2e, 5.1.2e, 5.1.2e

Bronnen:

de Bruin, M., Elberse, J., Verweij, A., Zonneveld, M., Gorter, A. (2020). [Thuisblijven, testen en quarantaine](#). RIVM Corona Gedragsunit, Bilthoven.

Sanders, J., Kroese, F., de Bruin, M., Buitenhuis, A., ^{5.1.2e}, L., van der Vliet, N., Verweij, A., den Hertog, F. (2020) [Naleven van quarantaine en isolatie advies](#), RIVM Corona Gedragsunit, Bilthoven.